

Οι εμπρηστές των δασών και οι ηθικοί αυτουργοί της καταστροφής

Η δασική πυρκαγιά είναι «θηρίο» που μπορείς να το δαμάσεις στην αρχή, στην έναρξή της, όταν υπάρχει χρόνος για άμεση επέμβαση. Μετά, όταν γιγαντωθεί –ιδίως σε πυκνά δάση πεύκων– είναι σχεδόν αδύνατο να την αντιμετωπίσεις.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΜΑΝΤΑΝΗΣ*

«Η Καθημερινή», 25.08.2021

Οι δασικές πυρκαγιές σε αυτή τη γωνιά της Μεσογείου πάντα συνέβαιναν και θα συμβαίνουν. Ωστόσο, η δριμύτητα και η έκταση της καταστροφής που προκαλούν έχουν μεγεθυνθεί υπερβολικά. Σε αυτό το δραματικό φαινόμενο βοηθούν οι καύσωνες και οι χαμηλές σχετικές υγρασίες του αέρα (βλ. κλιματική κρίση), όπως και η παντελής έλλειψη προληπτικής προστασίας – έντονων αραιωτικών υλοτομιών των δασών, ιδίως της χαλεπίου και της τραχείας πεύκης, ειδών εύφλεκτων με εξαιρετικά υψηλή περιεκτικότητα σε ρετσίνι. Ιστορικά, έξαρση των δασικών πυρκαγιών υπάρχει από τις αρχές της δεκαετίας του '80 και μετέπειτα. Οι πιο πολλές συνέβαιναν ακριβώς τη χρονιά πριν από τις εθνικές εκλογές. Τίποτα τυχαίο! Ο εμπρησμός –και πρέπει αυτό να κατανοηθεί από την πολιτεία και την ελληνική κοινωνία– είναι ο κανόνας. Τα συμφέροντα είναι πολλά.

Η Ελλάδα αντιμετωπίζει μείζον πρόβλημα από την έλλειψη προστασίας των δασών και από την παντελή απουσία στέρεας δασικής πολιτικής. Το συντριπτικά μεγάλο ποσοστό εμπρησμών που λαμβάνει χώρα (ίσως και 70%) υποδηλώνει μια καλά δοκιμασμένη μέθοδο: τη χρήση του εμπρησμού από επιτήδειους (πράγματι επαγγελματίες εμπρηστές) που «χτυπάνε» όπου και όταν πρέπει με ένα στόχο: την αλλαγή χρήσης της δασικής γης. Σε αυτή την εγκληματική οργάνωση (που δεν είναι

ούτε μία ούτε και ενιαία) δρουν εδώ και χρόνια ιδιώτες, καταπατητές, οικοδομικοί συνεταιρισμοί, φανατικοί ακραίοι (κομματικοί ή μη), τοπικοί φορείς, τεχνικά γραφεία, ίσως και άλλοι. Όλοι αυτοί σιωπηλά και χωρίς να αφήνουν ίχνη. Δεν το χωράει ο νους ότι σε μια (ευνοϊκή) χρονική στιγμή, σε μία συστάδα ή δασική περιοχή, ξεσπούν ταυτόχρονα τέσσερις εστίες φωτιάς...

Μετά τις πυρκαγιές η γη αλλάζει χρήση –σε αρκετές των περιπτώσεων–, οπότε τα «ίχνη» αρχίζουν και φαίνονται με τη μορφή νέων δομών, τουριστικών επενδύσεων, πολυτελών κατοικιών – βιλών και άλλων προσοδοφόρων χρήσεων. Όλοι αυτοί οι Έλληνες πολίτες, με τη συμβολή της εκάστοτε κυβέρνησης και την άγνοια ή ανοχή της κοινωνίας, διαπράττουν το διαρκές έγκλημα καταστροφής των δασών. Μια ματιά στον νομό Αττικής θα πείσει τον οποιονδήποτε για το πόσες χιλιάδες πολυτελείς κατοικίες έχουν χτιστεί μέσα στα δάση και στις δασικές εκτάσεις, κυριολεκτικά μέσα, με τη συνενοχή –κατά περίπτωση– και της Δασικής Υπηρεσίας. Μια βόλτα στον Εθνικό Δρυμό Παρνασσού, στα βόρεια και νότια προάστια της Αττικής, σε περιοχές που επλήγησαν από φωτιές και πλημμύρες, θα πείσει και τον πιο επιφυλακτικό. Το κράτος –παντού– ανύπαρκτο. Η ίδια απολύτως επιτυχημένη συνταγή έχει εφαρμοστεί στον Ύμηττό, στην Πεντέλη, στην Πάρνηθα, στο υπόλοιπο λεκανοπέδιο της Αττικής, στη Χαλκιδική, στην Πελοπόννησο, σε όλη τη χώρα. Όσο θα εφαρμόζεται στην πράξη αυτή η καταστροφική δασική πολιτική, με κύρια ευθύνη των εκάστοτε κυβερνώντων, τα δάση της Ελλάδας θα καίγονται, θα καταπατούνται, θα οικοπεδοποιούνται και θα προορίζονται για άλλες χρήσεις. Δεν είναι τυχαίο, άλλωστε, ότι σήμερα, το 2021: α) δεν έχει υπάρξει επικύρωση των δασικών χαρτών με τις συνεχείς επί δεκαετίες σκόπιμες αναβολές, ούτε υφίσταται δασικό κτηματολόγιο, β) δεν υπάρχει ακόμη εθνικό κτηματολόγιο. Στην πανέμορφη χώρα μας, δυστυχώς, ρυμοτομούν και πολεοδομούν και οι καταπατητές και οι εμπρηστές, με την ανοχή των κρατούντων.

Με το δασικό και το εθνικό κτηματολόγιο θα γνωρίζαμε σε ποιον ανήκει η οποιαδήποτε έκταση. Τότε η κατάσταση θα ήταν πιο απλή και εύκολη και έτσι θα περιορίζονταν οι εμπρησμοί, αυτό το «χρήσιμο» εργαλείο για αλλαγή της χρήσης γης. Την ευθύνη για τη συνέχιση της δασοκτόνου δασικής πολιτικής την έχουν οι κυβερνήσεις που πέρασαν και οι κρατικοί φορείς που δεν προστάτευσαν τα δάση μετά τις καταστροφικές πυρκαγιές. Φέτος η ελληνική πολιτεία απέτυχε για ακόμη μία φορά (βλ. Εύβοια). Τι θα μπορούσε, όμως, να βελτιώσει την κατάσταση και –έστω– να μειώσει τον αριθμό και το εύρος των δασικών πυρκαγιών στη χώρα μας;

- Κατ' αρχήν, ο εμπρησμός ως ειδικής εγκληματική πράξη στις μέρες μας να χαρακτηριστεί ποινικό κακούργημα και να εμπεδωθεί στην κοινωνία μας ως ιδιαιτέρως απεχθής πράξη, αφού προκαλεί τεράστια κοινωνικά και περιβαλλοντικά προβλήματα, με δυσθεώρητο κόστος εκατοντάδων εκατομμυρίων ευρώ. Οι ποινές να αυστηροποιηθούν πολύ από την ελληνική Δικαιοσύνη.

- Ευθύνες του κράτους: Όλες οι κρατικές υπηρεσίες που σχετίζονται με τα δάση να συντονίζονται θεσμικά από αρμόδιο υφυπουργό, στο υπουργείο Περιβάλλοντος, που θα φροντίζει για τα θέματα αυτά. Προτεραιότητες να δίνονται στη διαχείριση των δασικών οικοσυστημάτων με ενίσχυση για καθαρισμό των δασών. Πενκοδάσος που δεν υφίσταται διαχείριση αποτελεί «ωρολογιακή βόμβα». Η χρηματοδότηση της διαχείρισης των δασών έχει εγκαταλειφθεί και συνεχίζεται με προκλητικό τρόπο από

όλες τις κυβερνήσεις. Επίσης, όπως αποδείχθηκε, η τυφλή εκκένωση οικισμών στην περιφέρεια αποτελεί μέγιστο σφάλμα.

- Ευθύνες της Δασικής Υπηρεσίας: Η υπηρεσία αυτή έχει συρρικνωθεί στις δεκαετίες που πέρασαν. Δεν πρέπει να παραμείνει αμέτοχη. Θα πρέπει να ενισχυθεί και να μεριμνά για δύο θέματα: α) την αραίωση των δασικών συστάδων της χαλεπίου και τραχείας πεύκης, όπως π.χ. δάση της Εύβοιας, Χαλκιδικής, Κορινθίας, Ηλείας, Κρήτης κ.ά. και β) τον συντονισμό και την επιβοήθηση της πυρόσβεσης από την Π.Υ., με υποχρεωτική συμμετοχή του δασάρχη και δασολόγων που γνωρίζουν – τοπικά– τα δάση καλύτερα σε κάθε περιοχή της ελληνικής περιφέρειας.

- Σε τοπικό επίπεδο, να ενισχυθεί –θεσμικά και κοινωνικά– ο εθελοντισμός, δηλαδή να οργανωθούν ομάδες δραστήριων και νέων πολιτών, των «εθελοντών πυρόσβεσης», που θα βοηθήσουν όταν παραστεί ανάγκη με κάθε τρόπο.

- Δραστική αποκέντρωση στα ζητήματα της από αέρος πυρόσβεσης. Κάθε περιφέρεια, στην έδρα της, υποχρεωτικά θα πρέπει να διαθέτει έναν ελάχιστο αριθμό εναέριων μέσων πυρόσβεσης αποκλειστικά για την περιοχή ευθύνης της.

- Ενίσχυση της πρόληψης, με έμφαση στην επιτήρηση των δασών, με καθημερινή περιπολία με εναέρια μέσα τις «επικίνδυνες» ημέρες του θέρους, καθώς και με πυροφυλάκια σε καίριες κορυφές. Τα εναέρια αυτά μέσα μπορούν να αντιληφθούν τη δασική πυρκαγιά νωρίτερα και να δράσουν εγκαίρως, πριν από την εξάπλωσή της.

Τέλος, μη λησμονούμε: Η δασική πυρκαγιά είναι «θηρίο» που μπορείς να το δαμάσεις στην αρχή, στην έναρξή της, όταν υπάρχει χρόνος για άμεση επέμβαση. Μετά, όταν γιγαντωθεί –ιδίως σε πυκνά δάση πεύκων–, είναι σχεδόν αδύνατο να την αντιμετωπίσεις. Κλείνοντας, στέκομαι με θλίψη στην έλλειψη πρόνοιας που υπάρχει σε αυτή τη χώρα: Ολόκληρη βόρεια Εύβοια, με τόσο πυκνό, αδιάσπαστο και αδιαχείριστο πευκοδάσος, και δεν είχε καν συντηρημένες αντιπυρικές ζώνες. Πόσο τραγικό!

* Ο δρ. Γιώργος Μαντάνης είναι επιστήμων Ξύλου, καθηγητής στο Παν. Θεσσαλίας.